

Αυτός, αυτή και τα μυστήρια

Σάββας Πατσαλίδης

Υπογράφει με γυναικείο όνομα, όμως κανείς δεν ξέρει εάν πρόκειται για άντρα ή γυναίκα. Κανείς δεν τον/την έχει δει. Εάν κρίνουμε από το στυλ γραφής και τα θέματα που τον/την απασχολούν, το πιθανότερο είναι ότι έχουμε να κάνουμε με άντρα συγγραφέα. Υπάρχει ακόμη και το ενδεχόμενο να κρύβεται από πίσω και μία ολόκληρη συγγραφική ομάδα. Αλλά, σε τελευταία ανάλυση, και τι σημασία έχουν όλα αυτά; Αυτό που μετράει είναι το έργο. Και η εμφανιζόμενη ως Αμερικανίδα Τζέην Μάρτιν ξέρει από θέατρο.

Η δουλειά της μου κίνησε το ενδιαφέρον πριν από κάποια χρόνια, όταν είδα έργο της να παίζεται στο Λούισβιλ του Κεντάκυ, στο φεστιβάλ Χουμάνα, αφιερωμένο σε νέους Αμερικανούς συγγραφείς. Μου άρεσε. Έδειξε ότι έχει καλές προσλαμβάνουσες. Ενημερωμένη, αρκούντως ειρωνική και παιγνιώδης, κατεβαίνει εύκολα στην πλατεία χωρίς να φτηναίνει ούτε το στυλ ούτε τη θεματογραφία της.

Αγαπημένο της θέμα οι ανθρώπινες σχέσεις, όπως αυτές διαμορφώνονται υπό τις συνθήκες της σύγχρονης κοινωνίας του πολιτικά ορθού λόγου. Ζευγάρια με τα πάνω και τα κάτω τους, τις νευρώσεις και τις αγκυλώσεις τους, τις φοβίες και τις εμμονές τους, τα μίσση και τους έρωτές τους.

Όλα αυτά υπήρχαν και στο έργο της “**Τζακ και Τζιλ**”, που είδαμε σε πανελλήνια πρώτη στην “Αυλαία”. Έργο ενδεικτικό των προσανατολισμών της. Γραφή ελλειπτική, σχεδόν κινηματογραφική, κατακερματισμένη, γρήγορη, συχνά δηλητηριώδης, γεμάτη ανεπίλυτες συγκρούσεις, μετέωρα συναισθήματα και ανείπωτες φράσεις, εντάσεις, παρεξηγήσεις, προσδοκίες γύρω από την αιώνια πάλη του αρσενικού και του θηλυκού.

Ένας άνδρας και μία γυναίκα από το πουθενά, χωρίς οικογένεια και φίλους, με ένα διαζύγιο στο βιογραφικό τους, γνωρίζονται σε μία βιβλιοθήκη, ερωτεύονται, παντρεύονται, χωρίζουν, ανταμώνουν ξανά από σύμπτωση, για να οδηγηθούν και πάλι σε νέα αδιέξοδα και νέα παιχνίδια εξουσίας. Κάθε κίνησή τους και ένα σύμπτωμα ενός απόντος σημαίνοντος. Πουθενά η αυθεντική εαυτότητα. Ομοιώματα άλλων λόγων και αναπαραστατικών μοντέλων, οδεύουν από το ένα αδιέξοδο στο άλλο, με τις ίδιες πάντα ανασφάλειες και επιθυμίες.

Φαύλος κύκλος, καθημερινός, σχεδόν τυποποιημένος. Δεκάδες οι εκδοχές του. Από τον μοντερνιστή Στρίντμπεργκ (“Χορός θανάτου”, “Δεσποινίς Τζούλια”), στους “μεταμοντέρνους” Πίντερ (“Εραστές”), Άλμπι (“Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ”, “Αμερικανικό όνειρο”), και, ιδίως, Μάμετ (“Έντμοντ”), από τον οποίο φαίνεται να έχει επηρεαστεί βαθύτατα και στο στυλ και στα θέματα.

Όμως η Μάρτιν δείχνει αρκετά έξυπνη να αποφεύγει τις κακοτοπιές του μιμητισμού και του εύκολου και δουλικού δανεισμού. Ξέρει να κουμαντάρει τον λόγο και τις καταστάσεις που δημιουργεί και να επενδύει σ' αυτά το δικό της ταλέντο. Βουτά επιδεικτικά μέσα στο οικείο και το δάνειο, και εξίσου επιδεικτικά το ανατρέπει εκ των έσω, εκθέτοντας τα συστατικά τους. Χωρίς συναισθηματισμούς και δακρύβρεχτες εκρήξεις, προετοιμάζει μία αναγνωρίσιμη κατάσταση και ξαφνικά, εκεί που πάει να δημιουργηθεί μία γραμμική ιστορία, τα διαλύει όλα, και ξανά από την αρχή, πάντα με χιούμορ, κατανόηση και κυρίως οικονομία μέσων. Δεν υπάρχει χρόνος για χάσιμο. .

Αυτό φαίνεται να το κατάλαβε ο Φώτης Μακρής, γι' αυτό και σκηνοθέτησε το έργο χωρίς χωροχρονικές περιπλανήσεις και υπεκφυγές, εκμεταλλεύόμενος πολύ έξυπνα το σκηνικό της Καρβούνη. Το πρόβλημά του είναι ότι δεν είχε τις απαιτούμενες βοήθειες από τους ηθοποιούς του, οι οποίοι μπορεί να διέθεταν μοντέρνα πρόσωπα, δεν διέθεταν όμως τα σωστά προσώπια. Έλειπαν οι εσωτερικές συνιστώσες που θα έκαναν τη σκηνική τους συμβίωση πειστική. Πολύ απλά, τους έλειπε η κοινή υποκριτική γλώσσα. Ο Νινιός είναι καλός ηθοποιός, με κατασταλεγμένη υποκριτική συμπεριφορά. Δεν είναι ο ηθοποιός των βαθυστόχαστων ερμηνειών. Όσο πιο κοντά στον εαυτό του αγκυροβολεί το παίξιμό του, τόσο πιο πολύ πείθει. Εδώ έδειχνε αδικαιολόγητα νευρικός, με αποτέλεσμα να οδηγηθεί σε μία σωματική φλυαρία που υπεραπλούστευε τα αδιέξοδα και την αμηχανία του χαρακτήρα του.

Από την άλλη, η σκηνική του παρτενέρ Ε. Ακρίτιδου, μία ηθοποιός με τηλεοπτική καριέρα και σχεδόν καθόλου θεατρική, πρόδιδε ανασφάλεια και σοβαρά κενά υποκριτικής παιδείας. Ενώ είχε ένα ρόλο που εμφανισιακά της πήγαινε, στην πράξη αποδείχτηκε πως ήταν αρκετά πάνω από τις δυνάμεις της. Έβγαλε μία Τζιλ μονοδιάστατη, κοκαλωμένη, σχεδόν μη-χαρακτήρα. Έπαιζε ποζάροντας, λες και είχε απέναντί της μια κάμερα.

Τα σκηνικά της Καρβούνη απλά και πολύ χρηστικά, μέσα στο πνεύμα του έργου. Η μουσική του Δρόσου μια καλή επένδυση των δρωμένων.

Συμπέρασμα: μία παράσταση που αντί για νεύρο είχε περίσσειμα νευρικότητας.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

30 Νοεμβρίου 2003